

*Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy
ul. Dominikańska 2, 16 – 070 Choroszcz*

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA
RODZINY
I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ
ZA 2021 rok**

Choroszcz 2022

- I. Zakres przedmiotowy oraz założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.), który zobowiązuje do złożenia radzie gminy rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją zadań do dnia 31 marca każdego roku.

Pomoc dziecku i rodzinie, czyli program wspierania rodziny, jest zadaniem samorządu gminnego wynikającym z ww. ustawy, a zgodnie z art. 176 obowiązkiem gminy jest utworzenie i rozwój systemu wspierania rodziny.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Założeniem podstawowym Ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje konieczność zabrania dziecka z rodziny lub w szczególnych sytuacjach, szybki powrót dziecka do rodziny, po okresowym pobycie poza nią. Obowiązek ten jednostki samorządu realizują poprzez współpracę ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia, a także kościołami oraz organizacjami społecznymi. Pomoc jest skierowana głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, a duży nacisk kierowany jest na działania profilaktyczne, wspomagające rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Istotne znaczenie ma także praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m. in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

II. Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 przedmiotowej ustawy:

Do zadań własnych gminy należą:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;

- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:
 - a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
 - b) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
 - c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
 - d) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
 - e) pomocy w integracji rodziny,
 - f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
 - g) dążeniu do reintegracji rodziny.
2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:
 - a) pracy z rodziną,
 - b) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.
3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych ujęte zostały w art. 10 ust. 3 ustawy. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
2. terapii i mediacji,
3. usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
4. pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

III. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Realizacja zadań własnych gminy dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej została zawarta w statucie Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy – Uchwała Nr XXIX Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie nadania Statutu Miejsko – Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Choroszczy.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowano następujące działania:

1. opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny:

3 – letni gminny program wspierania rodziny przyjęto do realizacji na podstawie Uchwały Nr II/28/2018 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Choroszcz na lata 2019 – 2021. Program zawiera diagnozę demograficzną i społeczną rodzin z Gminy Choroszcz wraz z analizą SWOT. Program określa cele główne i szczegółowe, działania, okres, realizatorów, wskaźniki i źródło finansowania. W założeniu realizatorami programu jest MGOPS w Choroszczy, Urząd Miejski w Choroszczy, placówki oświatowe i kulturalne, organizacje pozarządowe, sądy, policja).

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy w 2021 r. objął wsparciem (świadczeniami bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania) **151 rodzin, tj. 281 osób w tych rodzinach.**

Z danych Ośrodka wynika, iż spośród 151 rodzin objętych systemem pomocy społecznej w 25 rodzinach wychowywały się dzieci do 18. roku życia, a wśród nich:

Rodziny z dziećmi ogółem		25
O liczbie dzieci	1	8
	2	7
	3	7
	4	3
	5	0
	6	0
	7 i więcej	0
Rodziny niepełne ogółem		16
O liczbie dzieci	1	10
	2	4
	3	1
	4 i więcej	1

Do głównych dysfunkcji rodzin objętych w 2021 r. wsparciem systemu pomocy społecznej zaliczyć należy:

Problem	Liczba rodzin
Ubóstwo	64
Bezrobocie	54
Niepełnosprawność	84
Długotrwała lub ciężka choroba	81
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	24
Alkoholizm	11

Powyższa statystyka daje możliwość dokonania oceny sytuacji rodzin funkcjonujących na terenie gminy i objętych systemem pomocy społecznej, zarówno tych, które mają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak i tych, które z uwagi na doświadczane przez siebie problemy (tj. uzależnienia, niepełnosprawność, długotrwała choroba) są zagrożone tego rodzaju niewydolnością.

- Dodatkowo, dzięki programowi „Posiłek w szkole i w domu” z pomocy w formie obiadów skorzystało 39 dzieci – uczniów przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
- w szkołach podstawowych udzielana jest pomoc psychologiczno – pedagogiczna przez pedagoga szkolnego stosownie do zaistniałych potrzeb:
 - a) na terenie gminy w szkołach jest zatrudnionych 2 pedagogów,
 - b) rodzice uzyskują wsparcie nauczycieli, specjalistów, pedagogów w zakresie nauczania i wsparcia wychowawczego,
 - c) wychowawca klasy jest koordynatorem udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej i wsparcia ucznia z problemami, zwołuje zespół nauczycieli i specjalistów, aby wspólnie analizować sytuację dziecka i podejmować wspólne działania w porozumieniu z rodzicami ucznia,
 - d) asystent rodziny pracujący z rodzinami i dziećmi na bieżąco kontaktuje się z wychowawcami, nauczycielami przedmiotów, specjalistami i pedagogami monitorując postępy uczniów i mobilizując rodziców do właściwego zaspakajania różnorodnych potrzeb dzieci,
 - e) dzieci wymagające wsparcia emocjonalnego, zainteresowania, porady uzyskują je w trakcie rozmów wspierających z pedagogiem, pogadek i warsztatów prowadzonych w grupach i klasach. Monitorowane jest poczucie bezpieczeństwa uczniów, sytuacje problemowe rozwiązywane są na bieżąco. Praca wychowawcza jest prowadzona w kierunku poznania i dowartościowania każdego dziecka, poznania jego mocnych stron, wykorzystania potencjału i pomocy w rozwoju osobistym,
 - f) uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują specjalistyczną pomoc psychologiczno – pedagogiczną stosownie do niepełnosprawności w formie zajęć rewalidacyjnych i dostosowania do potrzeb warunków nauki. Uczniowie diagnozowani w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej z zaleceniami do pracy korekcyjno – kompensacyjnej, socjoterapeutycznej są objęci terapią.
- w Miejsko – Gminnym Centrum Kultury i Sportu w Choroszczy realizowano szereg działań na rzecz zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
- rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze miały możliwość skorzystania z porad i wsparcia psychologa dziecięcego świadczącego pomoc w ramach Mobilnego Punktu Wsparcia, a także uczestniczyć w warsztatach edukacyjnych pn. „Akademia rodziców”.
- Rodziny mają możliwość uzyskać bezpłatne wsparcie prawne w ramach Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, działającego w Choroszczy. Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:
 - a) poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym, o przysługujących jej uprawnieniach lub o spoczywających na niej obowiązkach, lub
 - b) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub
 - c) udzielenie pomocy w sporządzeniu projektu pisma w sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowo – administracyjnym, lub
 - d) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowo – administracyjnym,

- w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Białymstoku przeprowadzano diagnozy psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne, zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, psychologiczne doradztwo wychowawcze w zakresie różnych problemów dzieci i młodzieży, orzecznictwo do różnych form kształcenia, opiniowanie do różnych form pomocy psychologiczno – pedagogicznej.
- Rodziny mają możliwość skorzystania w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku z pomocy prawnej i psychologicznej oraz z poradnictwa konsultanta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem „Chcę żyć” Miejsko – Gminny ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczu realizuje Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym (FEAD). W Podprogramie 2020 z pomocy skorzystało 301 osób, z tego 72 to dzieci do 15 roku życia.
- Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Choroszcz w sytuacji występowania uzależnienia w rodzinie oraz z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Choroszcz w sytuacji wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie.

2. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

- Gmina w miarę potrzeb i swych możliwości tworzy i rozwija system opieki nad dzieckiem, tj. zapewnia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcie asystenta rodziny.

W 2021 r. asystent rodziny swoim wsparciem i pracą objął 10 rodzin. Pięć rodzin to kontynuacja pracy z lat ubiegłych. Pięć rodzin, które zostały objęte współpracą z asystentem rodziny w 2021r. posiadają prawomocne postanowienia sądów o ograniczeniu władzy rodzicielskiej poprzez współpracę z asystentem rodziny. Z postanowienia sądu łącznie w asystenturze w chwili obecnej jest sześć rodzin. Dwie rodziny z sądowego postanowienia przybyły na teren Gminy Choroszcz z innych województw tj. województwa śląskiego i województwa mazowieckiego. Jedna rodzina przeprowadziła się na teren gminy Choroszcz z Białegostoku.

W sierpniu 2021r. dwie rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny uczestniczyły w wyjeździe terapeutycznym w Jastarni, organizowanym przez Stowarzyszenie „Droga” w Białymstoku. Turnus trwał dziewięć dni. Rodziny mogły spędzić czas razem z dala od problemów dnia codziennego oraz pracować nad budowaniem więzi i relacji.

Asystent rodziny w miesiącu czerwcu 2021 roku brał udział w Projekcie „Centrum Reintegracji Rodziny” prowadzonym przez Fundację „Dialog” w Białymstoku, realizującym projekt „Odzyskać dziecko”. Celem projektu jest między innymi kompleksowa pomoc rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze oraz pomoc rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci bądź praca z rodziną nad powrotem dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Współpraca z rodzinami opiera się na dążeniu do realizacji celów zawartych w indywidualnych planach pracy. W niektórych rodzinach, współpraca układa się bez zastrzeżeń. W kilku przypadkach potrzebna jest ciągła motywacja do dążenia osiągnięcia celów.

Ze względu na panującą pandemię Covid-19, od dnia 12 marca 2020 r. praca z rodzinami odbywa się, zarówno w formie bezpośredniej, jak i telefonicznej. W wyjątkowych sytuacjach spotkania odbywały się w środowisku, z zachowaniem wszystkich środków ostrożności, bądź w budynku Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy. Do niektórych rodzin była dostarczana pomoc żywnościowa oraz materialna w postaci ubrań oraz obuwia dla dzieci.

Rodziny, które zostały objęte wsparciem asystenta rodziny uzyskiwały pomoc doradczą oraz informacyjną. Rozmowy telefoniczne dotyczyły głównie tego jak rodzina sobie radzi w zaistniałej sytuacji. Kontakt asystenta rodziny z placówkami oświatowymi, kuratorem odbywał się również telefonicznie.

Rodziny współpracujące z asystentem rodziny były motywowane m. in. do poszukiwania pracy, zmiany warunków mieszkaniowych a w szczególności do rozwiązywania problemów, z którymi na co dzień te rodziny się borykają. Współpraca z wyżej wymienionymi rodzinami będzie kontynuowana do momentu osiągnięcia przez rodzinę celów zawartych w planach pracy oraz po wcześniejszym upewnieniu się, że rodzina jest w stanie konstruktywnie stawiać czoła problemom.

3. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Na terenie gminy nie działają placówki wsparcia dziennego rozumianego zgodnie z art. 18 i 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże wsparcie dzieci jest możliwe poprzez uczestnictwo w zajęciach w świetlicy artystycznej działającej przy Szkole Podstawowej w Złotorii – na zajęcia uczęszcza średnio 25 dzieci.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

W pieczy zastępczej z terenu gminy w 2021 r. przebywało 13 dzieci, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości:

Rodzaj wsparcia, placówka	Liczba dzieci	Koszty poniesione przez gminę w 2020 r.
rodzina zastępcza	2	12.434,51 zł
Dom Dziecka Nr 1 funkcjonujący w ramach Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Krasnem	11	108.791,12 zł
Razem	13	121.225,63 zł

Podsumowanie.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Choroszcz na lata 2019 – 2021 zakłada stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, a zawarte w Programie cele były realizowane w 2021 roku w toku bieżącej pracy poszczególnych jednostek.

Z realizacji Programu wynikają następujące kierunki działań:

- dalsza współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny,
- doskonalenie metod pracy z rodziną oraz realizowanie różnych form pomocy rodzinie w celu zwiększenia nacisku na utrzymanie dzieci w ich środowisku rodzinnym,
- pomoc rodzinie poprzez systematyczne prowadzenie bezpośredniej pracy z rodziną w celu wzmocnienia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych.

Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny:

- zapewnienie środków finansowych na dalsze zatrudnienie asystenta rodziny,
- podnoszenie kwalifikacji asystenta rodziny.
- podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się pracą z rodziną poprzez udział w szkoleniach i innych formach kształcenia.
- zabezpieczenie środków finansowych z przeznaczeniem na utrzymanie dzieci przebywających w pieczy oraz dodatkową rezerwę w związku z możliwością wystąpienia sytuacji umieszczenia kolejnego dziecka,
- utworzenie przez gminę placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 18 i 24 ustawy,
- realizacja ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w związku z urodzeniem dziecka z ciężką chorobą i niepełnosprawnością.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów, konieczne jest dalsze współdziałanie osób i jednostek organizacyjnych na terenie gminy działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie.

Sporządziła:

Małgorzata Kiryluk

Dyrektor

Miejsko – Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej w Choroszczy

Choroszcz, dnia 31.01.2022r.